

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Številka: 172-01/13-10 EPA 1067-VI
Ljubljana, 15. 4. 2013

Predlog

Državni svet Republike Slovenije je na 6. seji 17. 4. 2013, na podlagi druge alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/2000, 24/03, 69/04 in 68/06) sprejel naslednje

M N E N J E

k Dopolnjenemu predlogu zakona o spremembi in dopolnitvah Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2A) – skrajšani postopek

Državni svet **podpira** dopolnjen predlog zakona.

Predlagatelj zakona je kot ključni cilj predloga zakona navedel povrnitev možnosti za vključenost v prostovoljno zavarovanje pod pogoji, ki so veljali pred uveljavitvijo ZPIZ-2 in ki se bodo postopno spreminjali, hkrati pa naj bi se s predlaganimi rešitvami zasledoval cilj zagotavljanja socialne varnosti najranljivejšim skupinam oseb, ki so prijavljene na Zavodu RS za zaposlovanje kot brezposelne osebe in so tik pred upokojitvijo, saj bodo na podlagi vključenosti v zavarovanje lahko ob nastopu zavarovalnega rizika upravičeni do pokojnine in vseh ostalih pravic iz obveznega zavarovanja.

Državni svet ugotavlja, da se je predlagatelj na podlagi opozoril socialnih partnerjev, zlasti sindikatov, glede negativnih posledic sprejetih zakonskih določb ZPIZ-2, ki se nanašajo na enkratni in visok dvig prispevkov za prostovoljno vključitev v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje za brezposelne osebe, odločil za zakonodajne spremembe na tem področju. Predlog zakona tako uvaja prehodno obdobje in postopen dvig najnižje osnove za osebe, ki so bile do 31. decembra 2012 prostovoljno vključene v obvezno zavarovanje na podlagi sedme alineje prvega odstavka 34. člena ZPIZ-1 (brezposelne osebe, ki so vpisane v katero od evidenc pri Zavodu RS za zaposlovanje), in sicer za obdobje od 2013 do 2018. Državni svet pri tem ugotavlja, da se je zaradi amandmaja k 3. členu predloga zakona, ki je bil sprejet na 13. seji Odbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide 11. 4. 2013, podaljšalo prehodno obdobje za dve

leti (prej do leta 2018, sedaj do 2020), prav tako pa so bile omiljene določbe o postopnem dvigu višine najnižje osnove po letih. Slednja naj bi se tako po novem postopoma zviševala od 16 % zadnje znane povprečne letne plače zaposlenih v Republiki Sloveniji, preračunane na mesec, v letu 2013, pa do končnih 60 % zadnje znane povprečne letne plače zaposlenih v Republiki Sloveniji, preračunane na mesec, v letu 2020 (v letu 2014 18 %, od leta 2015 do leta 2020 pa se bo znesek vsako leto zviševal za sedem odstotnih točk).

S predlogom zakona naj bi se po besedah predlagatelja zagotovila tudi pravna podlaga za možnost vključitve v prostovoljno zavarovanje za osebe, ki so vključene v obvezno zavarovanje s krajšim delovnim časom od polnega in opravljajo kmetijsko dejavnost, ureja pa se tudi možnost zniževanja starostne meje na račun dopolnjene zavarovalne dobe s povečanjem v 398. členu ZPIZ-2.

Državni svet ugotavlja, da je pri pripravi predloga zakona aktivno sodeloval tudi Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zlasti pri ureditvi vprašanja prostovoljne vključitve v obvezno zavarovanje ter možnosti zniževanja starostne meje na račun dopolnjene zavarovalne dobe, pri čemer je bilo odločilnega pomena vprašanje retroaktivne veljavnosti posameznih določb novele zakona.

Predlog zakona je obravnavala tudi Interesna skupina delojemalcev na 7. seji, 9. 4. 2013. Stališče interesne skupine je podprla in v svojem mnenju povzela že matična Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide, prav tako ga v nadaljevanju smiselno povzema tudi Državni svet.

Državni svet ugotavlja, da se v drugih evropskih državah, zlasti v skandinavskih, spreminjanja zakonodaje na področju pokojninskega in invalidskega zavarovanja lotevajo premišljeno in počasi, saj gre za zahtevne projekte na ravni države. Dialog iskanja najboljših rešitev med socialnimi partnerji tako pogosto traja par let. V Sloveniji na žalost temu ni tako. Pogosto se sistemske spremembe na ključnih področjih (pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zdravstveni sistem, delovnopravno področje) sprejemajo prehitro in premalo premišljeno. Dokaz za to je tudi lani sprejeti ZPIZ-2, ki je zaradi naglice pri sprejemanju prinesel tudi veliko neustreznih rešitev, katerih negativne posledice so se pokazale že takoj na začetku faze implementacije zakona.

ZPIZ-2 je zelo ostro posegel v položaj brezposelnih oseb, zlasti tistih, ki niso bile prijavljene na Zavodu RS za zaposlovanje oziroma dolgotrajno brezposelnih. Mesečni prispevek za prostovoljno vključitev v obvezno pokojninsko zavarovanje je namreč po določbah ZPIZ-1 znašal 57,89 evrov, nato pa se je s sprejemom ZPIZ-2 višina tega prispevka drastično zvišal na 190,82 evrov. Gre za nesprejemljivo visoko povečanje mesečne premije za eno od družbenih skupin, ki je najbolj ranljiva – za brezposelne, zlasti starejše. Na to, da je bilo povečanje za mnoge nevzdržno, kažejo podatki ZPIZ o tem, da se je do 1. 3. 2013 okoli 7.000 prostovoljnih zavarovancev (od vsega skupaj nekaj čez 23.000 oseb, ki so bile leta 2012 prostovoljno vključene v obvezno zavarovanje) takoj odjavilo iz omenjenega zavarovanja. Pri tem je potrebno izpostaviti,

da se je položaj brezposelnih v zvezi z izpolnitvijo pogojev ne samo za starostno, ampak tudi za predčasno upokožitev, z zaostritvijo pogojev za upokožitev na podlagi določb ZPIZ-2 že tako precej poslabšal.

Državni svet ugotavlja, da je pristojno ministrstvo takoj odreagiralo na pripombe sindikatov glede neustreznega dviga osnov za prispevke, vendar se je v tem vmesnem času v praksi zakon že izvajal in zavezanci za plačilo so prejeli položnice z novimi, višjimi zneski. Hkrati je dolgotrajno brezposelne doletela še dodatna finančna obremenitev kar se tiče prispevkov za obvezno zdravstveno zavarovanje, saj so se slednji povišali s 14,17 evrov na kar 45,48 evrov (v skladu s prvim odstavkom 54. člena Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju se namreč prispevek za osebe s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, ki ne izpolnjujejo pogojev za zavarovanje na eni od zavarovalnih podlag in si same plačujejo prispevek, plačuje od bruto osnove za pokojninsko in invalidsko zavarovanje). Prav tako je potrebno upoštevati še breme plačila prostovoljnega zdravstvenega zavarovanja, ki pa se giblje od 27,76 do 29,42 evra. Finančna obremenitev za pokritje vseh treh vrst zavarovanj je tako za dolgotrajno brezposelne v celoti po novem znašala okrog 260 evrov. Takšne finančne obremenitve si velik delež dolgotrajno brezposelnih ne more privoščiti, kar zanje pomeni, da ostajajo brez osnovnih pravic v okviru zdravstvenega varstva, hkrati pa se slabša njihova socialna varnost.

Državni svet podpira ureditev pravice do vračila preveč plačanega prispevka v 5. členu dopolnjenega predloga zakona, saj je to nujno potrebno. Pri tem pa vseeno opozarja, da s predlaganim postopnim dvigom najnižje osnove za plačilo prispevkov za prostovoljno vključitev v obvezno pokojninsko zavarovanje (3. člen) in povračilom preveč plačanega prispevka v obdobju od uveljavitve ZPIZ-2 (5. člen) ne bodo rešene vse težave brezposelnih oseb. Predlagana ureditev je namreč krivična do zavarovancev, ki so se na novo prostovoljno pokojninsko zavarovali po 1. januarju 2013 in ne morejo uveljavljati pravice do vračila preveč plačanega prispevka. Določbe 3. in 5. člena dopolnjenega predloga zakona je namreč moč razumeti tako, da so do vračila preveč plačanega prispevka upravičeni zgolj tisti, ki so bili prostovoljno vključeni v obvezno zavarovanje že v času do 31. decembra 2012 in sicer na podlagi določb sedme alineje prvega odstavka 34. člena ZPIZ-1, od uveljavitve novega zakona pa po prvem odstavku 25. člena ZPIZ-2. Novo zavarovani po 1. januarju 2013 bi torej po takšni razlagi določb zakona do te pravice ne bili upravičeni.

Prav tako je moč pričakovati, da se položaj dolgotrajno brezposelnih tudi v naslednjih letih ne bo izboljšal, zato bo predlagana lestvica višanja premije v naslednjih letih to skupino ponovno prizadela, saj se bodo finančne obremenitve z leti občutno višale. Državni svet zato poziva Vlado Republike Slovenije, da naj sprejme ustrezne ukrepe, na podlagi katerih se tudi v naslednjih letih ne bodo poslabšale ali celo onemogočile možnosti trajno brezposelnih za prostovoljni vstop v obvezno pokojninsko zavarovanje.

Državni svet se je seznanil tudi s problematiko, na katero je opozorila Kmetijsko gozdarska zbornica Slovenije (KGZS) tako na seji Komisije za socialno varstvo, delo,

zdravstvo in invalide kot tudi na Odboru za delo, družino in socialne zadeve, v zvezi z ohranitvijo razmerja med zavarovanjem za širši in ožji obseg pravic, kot ga je za kmete urejal ZPIZ-1, ter na neenakovredno urejeno rast osnov za zavarovanje za širši obseg pravic za kmete (glede na stopnje rasti minimalne plače) in brezposelne (glede na stopnje rasti povprečne plače). Kot rešitev je KGZS predlagala amandma k 7. členu predloga zakona, ki pa v drugi fazi obravnave na matičnem delovnem telesu ni bil upoštevan, saj predlagana rešitev po mnenju predlagatelja ni skladna s trenutno veljavno ureditvijo na področju pokojninskega in invalidskega zavarovanja, po kateri ni več možnosti izbire med zavarovanjem za ožji ali širši obseg pravic.

* * *

Za poročevalca je bil določen član Komisije za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide mag. Dušan Semolič.

* * *

Predlog mnenja je pripravljen na podlagi mnenja Komisije za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide in Poročila Odbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide z Dopolnjenim predlogom Zakona o spremembi in dopolnitvah Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.